מתני' כור מלא מים. לחוד לבדק הבית לבמה לעשות בו טיט ולא למזבח ולניסוך המים נמי לא חזי שלא היו מנסכין אלא ממי השילוח שהן מים חיים (א) **אשפה מליאה זבל.** היא עלמה אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית: **אילן מלא פירות.** אמר לי רבי להמי אילן הוא גפן ולחוד למזבח ולניסוך היין ואינו ראוי לבדק הבית לפי שעלי גפן דקין הן ואינן ראויין לשום בנין ובכורים לא מיתוקמא שהרי אינם קריבין לגבי המזבח: **שדה מלאה עשבים.** אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית: **ואין מועלין בהם משום שבתוכו** (ב). (דכור ונתמלא מים) (ג) לכל הני הוו גידולין: **ר' יוסי אומר כו'.** לא פליג אלא לחנך מרמי דת"ק אמר אין מועלין בשבח הקדש כמה שהשביחו אלמלא הקדש כמו בגידולים הואיל וגדלו ממש בהקדש אבל בור ומשפה שחוך ללחו גידולי (ד) שוכך (ה) נינהו לא פליג רבי יוסי: **ולד המעושרת לא ינוק מן המעושרת.** לפי שהיא קדושה לכתיב (ויקרא כז) העשירי יהיה קודש ובנה מוליך הוא ונמלא נהנה מחלב המוקדשין: **ואחרים מתנדבים בן.** לעיל מן המעושרת אבל אחרים מתנדבים בן שמתניך קודם לכן על מנת כן אני מכניס נקבה זו לדיר להתעשר שאם תקדם יהא חלבה מולין שאחה מניקה ולדה בהיתר. ומעמידי לולבי מהני להו תנאה הואיל ויכולין לעכב שלא תכנס נקבה זו לדיר עד לאחר זמן הלכך מהני תנאה והוי כנדבה עליהן קרי להו אחרים שאין מתעכבין עליהן לכאורי. וכן נמי גולד מוקדשין לא יהא חלבן **הפועלים.** שעושין מלאכה בשל הקדש לא יאכלו מגרוגרות של הקדש ומע"ג לכתיב כי תבוא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' (דברים כג) ותניהן בפרק הכותב את הפועלים (ב"מ דף פז:) **הפועל הכותב מדבר בשל הקדש לא יאכלו לכרם רעך אמר רחמנא ולא כרם של הקדש: וכן פרה.** של חולין (ג) מרשה בשל הקדש לא תאכל מכרשיני הקדש: **גמ' תניא העבירה העבירה.** כתיב בכתוב (שמות יג) והעבירת כל פטר רחם וכתי' במעשר (ויקרא כז) כל אשר יעבור תחת השבט וגו' מה להלן בכל שים בו זכוך הוא ולא נקבה אף הכא בשאינו מעושר נמי לעיבור אשה בפטר רחם אבל בעושר לעולם אל תעשה בו עיבור (שמות כב) כן תעשה לשורך לאתנך לצאנך שבעת ימים יהיה עמו ביום השמיני תתנו לי (ויקרא כב) כל אשר יעבור תחת השבט מה בכור מועלין בו ולו בחלב קמ"ל שאין בו משום איסור הנאה כדתניא (ויקרא כז) וכי תחליף החלף הוא והחליפו יהיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יפדה **[תמנ]** אמר מיהא שהרי לא שייכא הנאה בבכור להא זכר הוא אלא ה"ק מה בכור מועלין בו ולו בחלב קמ"ל שאין בו משום איסור הנאה בבכור מועלין בו ולו בחלב מי לא תימא הכי והתניא **[תנא]** דוקא מועלין להא דתנן בפרק הכותב את הפועלים (דף יב:) חלב המוקדשין אין מועלין בו אלא רואה אני שנאמר בחלב המוקדשין למה לי אמרו ממנו חלב המוקדשין נמי למה לי אמרו ממנו למיעוט שמועלין בהן ובמה **[ו]** שבתובו. פי' לצב"ס בהמוכר את הבית (ב"מ דף עט.) דלגבי בור שייך מעילה כגון שהמים חפלים לתוכו וקשין לתמריון לקמן (דף יח:) לאין מעילה **[ז]** בחמובר לכן פר"ת כגון שעקר **[ח]** מועלין ונהנה אימעה להוי מלוא לי רבי להמי אילן **אבל אם הקדיש בור ואח"כ נתמלא כו' מועלין בהם אבל לא** (ג) מה שבתובו. (ד) ולא ביוצים מטעם הפקר לחלר משום יד לימרבמי (נמרין דף כא.) ואין יד להקדש **[ט]** וגבי אילן ונתמלא משום לאין מעילה בגידולי הקדש ר' יוסי אומר כו' קסבר יש מעילה בגידולין: **ולד המעושרת.** כלומר שגולד קודש שנכנסה אמו לדיר להתעשר והוה הולד מולין ולכך קאמר לא ינוק מן המעושרת כדמפרש בגמרא טעמא מקרא: **ואחרים מתנדבין בן.** כלומר וש [בני] מלא מתנדבין ומתנין קודש שכנסתה לדיר על מנת שתניק בנה שהוא (ה) מולין. ולד מוקדשין שהוא מולין שגולד קודש שהקדיש **[י]** [תמנ]: **הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש.** לע"ג דכתיב כי תבוא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' ואפועל הכתוב מדבר כדפריש' בפ' השוכר את הפועלים אפ"ה בשל הקדש לא יאכלו דכרם רעך אמר רחמנא ולא דהקדש: וכן פרה. שדשה בשל הקדש לא יאכל תאכל מההקדש: מלעין מן קטנית הן. הדש מלעין בשדה הקדש מעל דנהנה משדה הקדש: והא בתלוש בעינן. כלומר דהכי אית לן דאין מעילה במחובר לקרקע וכ"ש בקרקע עצמו ש"מ דמדקאמר מעל ש"מ דאבקה אבק של שדה מעלי לה לקטנית לאותו מלעין ואבק שמעלה מן השדה היינו תלוש מש"ה

ולא לבדק הבית ולא למזבח. כגון זבל ולא לבדק הבית. כגון מלא ונבוטה מוריים אשפה עשבים וכיוצא בהן. וכל היכי דקתני לעיל לשון חסר, דקדקי מזמה מיבעי מקדשי בדק הבית, וקדשי בדק הבית מיבעי מקדשי דמים, שאין לתורין גואל לה למזבח ולא לבדק הבית אלא למכור ולקיים בדמיהן לכך מזבח אי אפשר בלא בדק הבית, הכל כמו שפירש בשאר מקדשים, הלכך לא זו אף זו קתני, ללא מיבעי לך הני מקמי דתמרי דמעלין בהו אפילו הכי כמה שבתוכו, אלא אפילו הכי מעלין בהו כמה שבתוכו (שם). **שובך יונים.** רצוי למזבח ולא לבדק הבית, ללא חזו לשקמן בבנין, והשובך עצמו לא הוקדש אלא לצמיר, דשם עוקרין תומו ממקומו ליתנו בבנין זהו שפסד גדול, שהשובך נמכר ביוקר, ועוד כל הני דקתני למזבח ולא לבדק הבית כי אתה שבתוכו קאי, וכי קאמר לא מיבעיא אי הוו מה שבתוכו קדשי מזבח לקדשי, אלא אי הוו מי שבתוכו חולין לבדק הבית, דלמא לא אתי לידי מעילה, קמ"ל דאפילו הכי מעלין בהו כמה שבתוכו (שם). **אילן מלא פירות.** לא למזבח ולא לבדק הבית, דלמא לא אתי לידי מקצוץ, וכבורים לכהן הן כתרומה (שם). **שדה מלאה עשבים.** עשבים לא חזו לא למזבח ולא לבדק הבית (שם). **מועלין בהם.** אם נהנה מהן שוה פרוטה, כגון הלניע הפלי בנור, או חוליך אם תבית של מיס לקבל, וכן אם הלה הפלי בלילן או נתן יועיס בשובך והבית זלו בתקום תשפתו, **ובמה שבתוכה.** אם נהנה מגופן של הפירות ומן היועיס ומן המים, כדתפקא לן (לקמן יח:) דבמחובר לקרקע יש מעילה אם נהנה מע"פ שלא פגם, ומלמדנו לן הוא של מעילה בגידולין, דמשום גרמא דקניס ליה קרקע הקדש ליגדל אין לנו לעשותו הקדש, דמ"מ אין ממון (בב"מ שם) דהקדש מעורב בהן (שם).

שיטה מקובצת

[ג] מים אשפה מלאה זבל: **[ד]** במה שבתוכו אות ה' נמחק: **[ה]** המעושרת לא ינק אות ר' נמחק וכצ"ל לקמן בסמוך: **[ו]** פרה לא תאכל מכרשיני: **[ז]** העבירה. עיין תמורה (דף יח ע"ב): **[ח]** מים וכל הני אות ד' נמחק: **[ט]** על תיבת שובך נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: **[י]** מתיבת וגבי עד תיבות מה בכור ל"ש: **[יא]** עצמו ש"מ מדקאמר מעל אבקה: **[יב]** ובמה שבתוכן בשלמא במה שבתוכן גבי בור דמועלין היינו המים אבל בבור עצמו היאך מועלין ופי' רשב"ם בפרק המוכר: **[יג]** מעילה בכה"ג דהוי במחובר: **[יד]** תלוש וכן צריך לומר בכל הני דמחוברים: **[טו]** לא במה שבתוכו ולא קני מטעם תיבת וביונים נמחק: **[טז]** להקדש וכן גבי אילן אות ר' נמחק: **[יז]** שלהן שהיו חולין: **[יח]** מעילה במחובר לקרקע הס"ד: **[יט]** אבקה מועלין ביה פי' מאבק של כור תלוש שמשביח הקרקע ומשביח הקטניות כשהוא: **[כ]** העבירה מבכור גבי בכור כתיב והעברת: **[כא]** ואף ס"א בחלבו ולאו: **[כב]** חלב וכ"ש בקדשים גמורים ראין: **[כג]** אינו דהא ודאי לכאורה משמע: **[כד]** ענין הם אסורין: **[כה]** הולד ולא נראה דהא מדקאמר פרק השוחט: **[כו]** דמן נמי ליבעי: **[כז]** חלב המוקדשים לא אות ב' נמחק: **[כח]** במוקדשים א"כ בשר קאתי: **[כט]** תגזו בכור צאנך לאסור גיזה:

תורה אור השלם

1. לֹא תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: דברים כה ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כור וכו' מים מים ס"א עיין בב"מ דף עט: (ב) ד"ה ולא וכן פירש של חולין הדשה בבל בקדש: (ג) ד"ה הפועלין וכו' לע מבל פרה מבכרים:

מוסף רש"י

לבדק הבית ולא למזבח. כגון זבל וכפן וחפנים יקרות וכיוצא בהן (שם). **לא למזבח ולא לבדק הבית.** כגון מלא ונבוטה מוריים אשפה עשבים וכיוצא בהן. וכל היכי דקתני לעיל לשון חסר, דקדקי מזמה מיבעי מקדשי בדק הבית, וקדשי בדק הבית מיבעי מקדשי דמים, שאין לתורין גואל לה למזבח ולא לבדק הבית, הכל כמו שפירש בשאר מקדשין, הלכך לא זו אף זו קתני, ללא מיבעי לך הני מקמי דתמרי דמעלין בהו אפילו הכי כמה שבתוכו, אלא אפילו הכי מעלין בהו כמה שבתוכו (שם). **שובך יונים.** רצוי למזבח ולא לבדק הבית, ללא חזו לשקמן בבנין, והשובך עצמו לא הוקדש אלא לצמיר, דשם עוקרין תומו ממקומו ליתנו בבנין זהו שפסד גדול, שהשובך נמכר ביוקר, ועוד כל הני דקתני למזבח ולא לבדק הבית כי אתה שבתוכו קאי, וכי קאמר לא מיבעיא אי הוו מה שבתוכו קדשי מזבח לקדשי, אלא אי הוו מי שבתוכו חולין לבדק הבית, דלמא לא אתי לידי מעילה, קמ"ל דאפילו הכי מעלין בהו כמה שבתוכו (שם). **אילן מלא פירות.** לא למזבח ולא לבדק הבית, דלמא לא אתי לידי מקצוץ, וכבורים לכהן הן כתרומה (שם). **שדה מלאה עשבים.** עשבים לא חזו לא למזבח ולא לבדק הבית (שם). **מועלין בהם.** אם נהנה מהן שוה פרוטה, כגון הלניע הפלי בנור, או חוליך אם תבית של מיס לקבל, וכן אם הלה הפלי בלילן או נתן יועיס בשובך והבית זלו בתקום תשפתו, **ובמה שבתוכה.** אם נהנה מגופן של הפירות ומן היועיס ומן המים, כדתפקא לן (לקמן יח:) דבמחובר לקרקע יש מעילה אם נהנה מע"פ שלא פגם, ומלמדנו לן הוא של מעילה בגידולין, דמשום גרמא דקניס ליה קרקע הקדש ליגדל אין לנו לעשותו הקדש, דמ"מ אין ממון (בב"מ שם). **ואין מועלין בהמה שבתוכה.** דס"ל אין מעילה בגידולין, דמשום